

Grønne indkøb på dagsordenen i kommunerne

Af Jens Stenbæk (V), formand for KL's Teknik- og Miljøudvalg

Grønne indkøb er de seneste år kommet længere op på dagsordenen i kommunerne. Kommunerne er generelt blevet mere bevidste om deres ansvar for miljøet, når de køber ind. Det er blandt andet sket, i takt med at kommunerne gør stadig mere for at komme klimaproblemet til livs.

En undersøgelse foretaget af KL i foråret 2008 viser, at over halvdelen af de danske kommuner fejler for egen dør i mødet med klimaudfordringerne. Og befolkningen bakker op: En helt ny undersøgelse viser, at otte ud af ti danskere mener, at kommunerne bør købe bæredygtige varer.

KL betragter grønne og energieffektive kommunale indkøb som en sikker vej til et lavere energiforbrug i kommunerne. Det kræver, at der træffes et klart valg og igangsættes en målrettet indsats. Men guleroden bør være, at der er mulighed for at spare både penge og CO₂.

Potentialet i kommunerne er stort. Elsparefonden vurderer, at en kommune alene ved at købe energirigtigt ind kan spare 1,3 mio. kroner pr. 10.000 indbygger. Derfor er energirigtig adfærd og energirigtige indkøb to ud af tre ben i aftalen om energibesparelser i kommunerne, som KL har indgået med regeringen.

Den offentlige sektor køber hvert år produkter og tjenesteydelser for et stort beløb og er dermed en væsentlig aktør på markedet – en aktør, som kan gå foran med et godt eksempel og påvirke markedet ved at efterspørge miljøvenlige varer og tjenesteydelser. Derfor har KL igennem længere tid arbejdet for at fremme miljø- og energihensyn i kommunernes indkøb.

Foregangskommuner

Mange kommunerne har igennem de seneste år arbejdet aktivt med grønne indkøb. Under overskriften ”Dogme 2000” samarbejder syv kommuner om en række fælles mål, heriblandt at mindst 75 pct. af det offentlige fødevarerforbrug skal være økologisk, og at kommunerne skal udforme en miljømæssig, bæredygtig indkøbspolitik med konkrete mål.

Andre kommuner indgår i ”Partnerskab for offentlige grønne indkøb” sammen med Miljøministeriet. Her forpligter de sig blandt andet til at have en grøn indkøbspolitik og til at nå konkrete mål på udvalgte områder. Københavns Kommune, der er en af partnerskabskommunerne, og som er landets største arbejdsgiver, er for nylig blevet udnævnt til Danmarks første Fairtrade by.

Overblik og gennemskuelighed

De kommunale indkøbere ønsker at stille krav til deres leverandører for at sikre energi- og miljørigtige indkøb. Men indkøbere i landets kommuner efterlyser nogle klare definitioner på, hvad der er miljørigtige produkter og serviceydelser, og klare vejledninger for at kunne stille relevante miljøkrav.

Det vil således lette kommunernes indkøb af grønne og energirigtige produkter, hvis der fra statslig side bliver taget nogle initiativer i retning af at gøre markedet mere gennemskueligt.

Nogle kommuner har selv forsøgt at løse problemet ved at etablere et formaliseret samarbejde imellem indkøbsenheden og kommunens miljøfolk. I Skanderborg og Roskilde Kommune tilkaldes man for eksempel kommunens miljømedarbejdere, når der skal udarbejdes kravspecifikationer og udbudsmateriale samt udvælges leverandører.

Politisk ejerskab en forudsætning

Det er ingen hemmelighed, at politisk ejerskab og interesse samt ledelsesmæssig opbakning er en forudsætning for at gøre indkøbene grønnere og mere energieffektive i kommunerne. Hvis der ikke er vilje her, er der ofte ingen vej. Den menige indkøber eller miljømedarbejder kan ikke drive udviklingen alene.

Denne erkendelse er baggrunden for et aktuelt projekt i Miljøministeriets panel for professionelle miljøbevidste indkøb, hvor KL deltager. Projektet sætter netop fokus på motivation af topledelsen i kommuner og private virksomheder. Målet er at synliggøre, at grønne indkøb ikke bare er en gevinst for miljøet, men også for kommunens økonomi og omdømme.

En indkøbspolitik for kommunens forvaltninger og institutioner med en målsætning om grønne og energieffektive indkøb kan være en måde at skabe politisk opmærksomhed omkring indkøbene og sikre forankring i organisationen. Det har man gjort i en række kommuner.

Økonomien en barriere

Så det skorter ikke på gode intentioner i kommunerne. Men desværre er det ikke alle kommuner, der oplever, at de kan realisere ønsket om at købe

mere miljøvenligt og bæredygtigt. Ofte er der kraftig konkurrence fra andre parametre så som pris, kvalitet, leveringstid, rabatter og betalingsbetingelser.

Kommunerne kan som regel spare penge ved at købe energieffektive produkter som for eksempel belysning og edb-udstyr. Men når det gælder de fleste andre former for miljøvenlige indkøb, oplever kommunerne, at de gode intentioner støder ind i de økonomiske realiteter.

Miljøhensyn og bæredygtighed er ofte en del af de indledende overvejelser, når der købes ind. Men i sidste ende betyder hensynet til kommunernes budgetter og de mange andre tunge kommunale udgiftsposter af og til, at de billigste alternativer sejrer. Det er ikke optimalt, men det er virkeligheden.

Kommunens eget valg

KL vil fremover medvirke til at styrke erfaringsudvekslingen imellem kommunerne og arbejde for at sikre de økonomiske rammer, hvis det nuværende lokale råderum indskrænkes. Desuden er det vigtigt, at der tænkes i anvendelige redskaber og økonomiske incitamentter til kommunerne og ikke i regler og krav, som udvikler en papirtiger frem for at flytte noget.

Det er vigtigt for os, at eventuelle nye regler og krav understøtter den lokale indsats og respekterer, at energi- og miljøhensyn må indarbejdes i indkøbet på linje med andre parametre. Når man handler, er der mange hensyn, der skal gå op i en højere enhed. Sådan er det også i en kommune – og derfor bør det altid være kommunen, der efter konkrete afvejninger selv træffer valget i sidste ende.